

## VYSOKÉ NÁROKY UČITELŮ NA DVOULETÉ DĚTI: RIZIKO PRO WELL-BEING DĚTÍ A RODIČŮ?

### HIGH DEMANDS OF TEACHERS ON TWO-YEAR-OLD CHILDREN: A RISK FOR THE WELL-BEING OF THE CHILDREN AND THEIR PARENTS?

**Barbora Loudová Stralczynská<sup>1</sup>, Martina Kampichler<sup>2</sup>,  
Vlastimil Chytrý<sup>3</sup>**

<sup>1</sup> Katedra preprimární a primární pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

<sup>2</sup> Institut výzkumu inkluzivního vzdělávání, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Brno

<sup>3</sup> Katedra preprimárního a primárního vzdělávání, Pedagogická fakulta,  
Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem

#### **Abstrakt**

Studie analyzuje proces integrace dvouletých dětí do předškolního vzdělávání v České republice prostřednictvím kvantitativního dotazníkového šetření (n = 574). Data indikují, že učitelé aplikují na děti nároky často překračující jejich vývojové kapacity. Dominantními kritérii selekce je socio-emocionální autonomie a schopnost separace od primárního pečovatele, což nekoresponduje s přirozenou ontogenezí raného dětství a může ohrozit psychickou homeostázi dítěte i rodičovský well-being. Studie vychází z ekologického systému Bronfenbrennera (1994). Absence jednotné metodologie přijímacího řízení implikuje heterogenitu v praxi mateřských škol. Studie akcentuje potřebu revize standardizačních kritérií a implementace individualizovaných přístupů reflektujících specifika této věkové kohorty.

**Klíčová slova:** mateřská škola, připravenost na vstup do mateřské školy, dvouleté děti, přijímací standardy, well-being

#### **Abstract**

The study examines the integration of two-year-olds into Czech pre-schools through a quantitative survey (n = 574). Data suggest teachers impose demands exceeding children's developmental capacities. Selection focuses on socio-emotional autonomy and caregiver separation, conflicting with early childhood ontogenesis and potentially harming psychological homeostasis and parental wellbeing. Based on Bronfenbrenner's ecological system (1994), the study

highlights the absence of standardised admissions, leading to heterogeneous practices. It underscores the need to revise criteria and adopt individualized approaches suited to this age cohort.

**Keywords:** *pre-school, pre-school readiness, two-year-old children, admission standards, well-being*

## 1 ÚVOD

V Česku roste tlak na zařazení dvouletých dětí do předškolních institucí (OECD, 2024). Současná situace se vyznačuje výraznými rozdíly v dostupných kapacitách mateřských škol (MŠ)(ČŠI, 2024). Kvůli absenci dětských skupin a dostupných míst v MŠ je v mnoha regionech zařazování dvouletých do MŠ běžné. Chybí však jednotný systémový rámec. Kritéria přijetí, nastavení podmínek i financování pobytu dvouletých dětí jsou decentralizované, což vede k nerovnostem a může negativně ovlivnit well-being dětí i rodičů. Studie akcentuje právě otázku zařazování dvouletých dětí s ohledem na zkušenosti pedagogů.

## 2 TEORIE

Ekologický model Bronfenbrennera (1994) ukazuje, že připravenost na vstup do MŠ je výsledkem interakce dítěte, rodiny, školy a širší společnosti. Podmínky pobytu dvouletých dětí v MŠ hrají zásadní roli v jejich well-beingu. Postoj a přístup učitelek je ovlivněn jejich individuální zkušeností, kompetencemi a přípravou na práci s dvouletými dětmi. Zároveň, pokud chybí odpovídající systémová opatření, možnosti učitelek pozitivně ovlivnit adaptaci a rozvoj dětí mohou být omezené (Bronfenbrenner, 1994; OECD, 2024, 2025). Přísné požadavky mohou navíc ovlivnit emoční pohodu dítěte a vést ke stresu rodičů (Pianta et al., 2009), zkomplikovat tak adaptaci a narušit pozitivní efekty předškolního vzdělávání na rozvoj dítěte (Barnett, 2008). Na základě těchto úvah analyzuje příspěvek očekávání učitelek MŠ vůči dvouletým dětem v kontextu současného systému a jejich dopad na adaptaci a well-being dětí.

### 3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkum byl realizován kvantitativním dotazníkovým šetřením mezi učitelkami mateřských škol v ČR ( $n = 574$ ). Dotazník obsahoval 28 uzavřených a jednu otevřenou otázku, zaměřenou na názory učitelek na přijímání dvouletých dětí. K analýze dat byly použity deskriptivní statistiky a neparametrické testy (Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis ANOVA, Spearmanův korelační koeficient) s rozšířením o míry věcné významnosti. Komparovány byly skupiny respondentů podle jejich profesních zkušeností a vzdělání. Kvalitativní odpovědi byly analyzovány tematickou analýzou, což umožnilo identifikovat klíčové aspekty ovlivňující názory učitelů. Analýza se soustředila na vnímání připravenosti dvouletých dětí a dopady těchto očekávání na jejich adaptaci. Výzkum rovněž zkoumal souvislosti mezi názory učitelů, jejich praxí a úrovní dosaženého vzdělání.

### 4 VÝSLEDKY

Učitelky kladou na dvouleté děti požadavky často překračující jejich vývojové možnosti. Nejčastěji očekávají socio-emocionální samostatnost, schopnost odloučení od rodičů na 4 hodiny (83 %). Za důležité považují udržování čistoty bez plen (80 %), základní sebeobslužné dovednosti (67 %). Požadavky vytvářejí tlak na rodiny na počátku docházky dítěte a komplikují adaptaci dětí. Analýza ukázala dílčí, ale statisticky i věcně nevýznamné rozdíly v názorech učitelek v závislosti na délce praxe a dosaženém vzdělání ( $p > 0,05$ ,  $d_{\text{cohen}} < 0,2$ ). Míra souhlasu se zapojením dvouletých dětí též nekorelovala s délkou praxe ( $R < 0,1$ ,  $R^2 < 1\%$ ). Tyto názory mohou být důsledkem chybějícího systémového rámce pro zapojení dvouletých dětí do MŠ. Pokud nejsou k dispozici dostatečné a snadno dostupné prostředky k přizpůsobení prostředí MŠ potřebám nejmladších dětí, stává se snadným řešením přísný výběr pouze dětí zvládajících pobyt v „běžném“ prostředí MŠ. Výsledky naznačují nutnost posílení systémové podpory.

### 5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Neadekvátně formulované pedagogické nároky mohou představovat významné riziko pro well-being dětí i rodičů. Absence standardizovaných, věkově

adekvátních přijímacích kritérií a jednotného systémového rámce pro integraci dvouletých dětí do MŠ zvyšuje rodičovskou nejistotu a variabilitu podmínek mezi institucemi, čímž se prohlubují nerovnosti v přístupu k předškolnímu vzdělávání.

Studie doporučuje revizi přijímacích standardů s důrazem na implementaci individualizovaných přístupů reflektujících vývojové dispozice dítěte. Klíčovým faktorem v optimalizaci procesu adaptace nejmladších dětí je systematická příprava pedagogů, zajištění materiálních a didaktických prostředků k adaptaci prostředí a cílená podpora rodin během adaptace. Implementace těchto opatření by snížila stresovou zátěž dětí, zlepšila jejich vzdělávací zkušenost a zároveň posílila institucionální společenskou odpovědnost MŠ.

## 6 LITERATURA

- Barnett, W. S. (2008). *Preschool education and its lasting effects: Research and policy implications*. Rutgers University.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. *Readings on the Development of Children*, 2(1), 37–43.
- Česká školní inspekce. (2024). *Kvalita vzdělávání v České republice: Výroční zpráva 2023/2024*. Česká školní inspekce.
- OECD. (2024). *Education at a glance 2024: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>
- OECD. (2025). *Reducing inequalities by investing in early childhood education and care: Starting strong*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b78f8b25-en>
- Pianta, R. C., Barnett, W. S., Burchinal, M., & Thornburg, K. R. (2009). The effects of preschool education: What we know, how public policy is or is not aligned with the evidence base, and what we need to know. *Psychological Science in the Public Interest*, 10(2), 49–88. <https://doi.org/10.1177/1529100610381908>